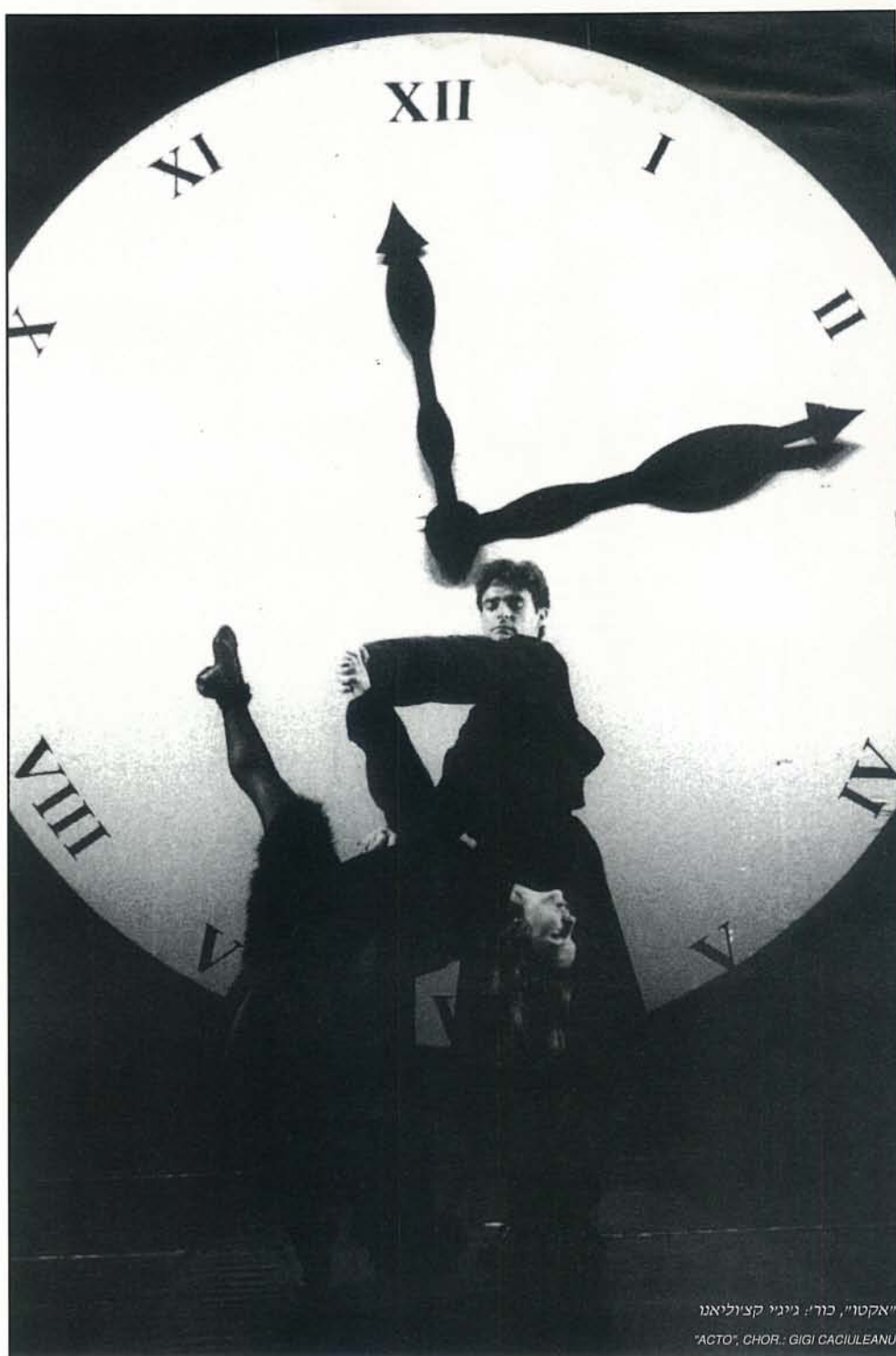

▲ לאחרונה שוב פנתה הברונית בת שבע דה רוטשילד למשרד החינוך והתרבות בבקשה לתמוך בלהקת "בת-דור". מצב בריאותה של רוטשילד מתדרדר, וכמו אדם שחש שימיו ספורים, היא מבקשת להבטיח את המשך קיום להקת בת-דור, שבה היא רואה את מפעל חייה. לפני כחודש נערך במשכן לאומנויות הבמה מפגן הוקרה של המחול בישראל לברונית. כשנפתח המסך, ישבה על הבמה אשה קטנה וצנומה, הגב קורס מחמת המחלה, והיא מחוברת לצינורות חמצן. הקהל נעמד על רגליים והריע לה. בתוכניה המהודרת כתבה הברונית שהיא איננה מבקשת כבוד, אלא התחייבות לתמיכה בלהקת "בת-דור".

כיום, כשעולם המחול בישראל נתמך ברובו על ידי משרד החינוך והתרבות, המועצה הציבורית לתרבות ולאמנות (ומשפחת דלל), יש ששוכחים, או לא יודעים, שלמעלה מעשרים שנה היתה רוטשילד התומכת הכמעט יחידה של המחול בארץ. עם הקמת המדינה, קיבלו תיאטראות, מוזיאונים ותזמורות, תמיכה ממשלתית. מהמחול האומנותי פשוט התעלמו. למי שהיה איכפת והוכיחה זאת לא רק בדיבורים אלא במעשים, היתה רוטשילד. מבלי שהתבקשה, הזרימה בנדיבות סכומי עתק למחול בארץ. היא עשתה זאת באהבה, בענווה, באצילות, כשהיא ניזונה מחזון ציוני שבו היא עונה על הצרכים הדחופים של אומנות המחול בישראל.

תרומתה למחול החלה בארה"ב, כאשר בשנות הארבעים והחמישים תמכה בלעדית (ללא עזרת ממשלת ארה"ב) בלהקת מחול של יוצרת צעירה בשם מרתה גרהאם. בכספה של רוטשילד האריכה גרהאם את הסיור הגדול שלה למזרח הרחוק (כנציגת תרבות של משרד החוץ האמריקני) שהסתיים בטהרן, בתחנה נוספת - תל-אביב. וכך כבר ב-1956 סיירה בישראל הלהקה שנחשבה לפסגת המחול המודרני האמריקני, ובכך הקדימה ישראל מדינות גדולות ומפותחות בעולם המחול. כשראתה רוטשילד שבישראל של שנות החמישים אין בית-ספר המכשיר רקדנים מקצועיים, מימנה מילגות לישראלים לנסוע להשתלמות בארה"ב, וכשאלה חזרו עזרה להם בהפקת תכניות משלהם. לא היה מדור למחול במשרד החינוך והתרבות שיעזור להם, אבל היתה הברונית. היא גם מימנה רצפות עץ באולפני מחול בשנים שבה רקדו רקדנים בארץ על מרצפות. כשראתה את תחושת הייאוש בקרב הרקדנים ומשנוכחה שאין כוונת משרד החינוך והתרבות להקים להקת מחול, ייסדה ב-1964 את להקת "בת-שבע". היא הוציאה מגרהאם הבטחה להעניק ללהקה החדשה את מיטב יצירותיה, וכך היתה להקת "בת-שבע" הצעירה היחידה בעולם שזכתה לרקוד את עבודותיה של הכוהנת הגדולה ולקבל ממנה הדרכה צמודה.

הרבה נכתב על שנותיה הראשונות של להקת "בת-שבע", על הברק הבימתי של רקדניה כמו על חוסר המשמעת שלהם. על הלהקה נכתב בביקורות האמריקניות שהיא לא פחות מרתקת מלהקת גרהאם. הרקדנים המתחילים, שראשם הסתחרר מההצלחה, מיהרו לאמץ קפריזות של כוכבים. מה לא נכתב ונאמר על גינאט אורדמן שבאמצעותה ניסתה הברונית

"אקטו", כור', גיגי קצ'וליאנו
"ACTO", CHOR., GIGI CACIULEANU

ומה יהיה

על בת-דור?

מאת רות אשכ

להשליט משמעת בלהקה, ועל המרידה של הלהקה והפיצוץ הגדול שהביא להקמת להקת ואולפן בת-דור ב-1967, בניהולה של אורדמן. רוטשילד התרחקה מלהקת "בת-שבע", התמקמה בבניין שבנתה ללהקת "בת-דור" ושם השקיעה את מירב מאמציה. אך עד 1977, המשיכה לתמוך בשתי הלהקות. רק לאחר שביקשה למזג את שתי הלהקות תחת להקת "בת-דור" נרתם משרד החינוך והתרבות לתמיכה בלהקת בת-שבע. בכל השנים האלה נקרע עולם המחול בין מצדדי להקת "בת-דור" לבין להקת "בת-שבע". הקרע השאיר צלקות בקרב חלק מהוותיקים עד היום.

התמיכה המאסיבית של רוטשילד בעולם המחול בישראל למעלה מעשרים שנה (ובאולפן ולהקת בת-דור עד עצם היום הזה) הצמיח באופן ישיר או עקיף, את מרבית המורים, הרקדנים והכוריאוגרפים הישראלים של היום. ניתן לחלוק על חלק מהחלטותיה של רוטשילד, אבל אין לשכוח שלא מדובר בכספי ציבור אלא בכספה הפרטי ואין חילוקי דעות לגבי תרומתה, החזון והאצילות של עשייתה. אי אפשר להתייחס לבקשתה האחרונה של רוטשילד באמות מידה רגילות, כי כל עשייתה לא נעשתה מתוך שיקולים הגיוניים ומסחריים. לעולם המחול בישראל, למשרד החינוך והתרבות ולכל קהל צרכני התרבות, יש חוב מוסרי ענק לברונית. המחול בישראל, שבמשך למעלה מעשרים שנה ידע לקבל, חייב גם לדעת לתת, גם אם אין הדבר עולה תמיד בקנה אחד עם חוות-דעת מקצועית אובייקטיבית לגבי רמתה הנוכחית של להקת "בת-דור". גרהאם לא יכלה לסרב לרוטשילד כשהתבקשה על ידי מי שמימנה את להקתה להעניק את עבודותיה ללהקה של רקדנים מתחילים בישראל הרחוקה. לא היה בהסכמתה שיקול אומנותי הגיוני, מלבד חוב מוסרי לרוטשילד. מדוע אם כן נדחית הבקשה לתמיכה בבת-דור, ושוב נדחית כמו ממתינים שהברונית תעבור לעולם האמת, ואז אולי יהיה קל יותר להודיע שהתשובה היא שלילית ולא יצטרכו להסתכל בעינייה ולחוש את הבושה הגדולה?

אין ספק שלהקת "בת-דור" נמצאת בתקופה קשה. המשאבים הכספיים של הברונית התדלדלו, ויותר מאשר בעבר, סיגנון המחול של הלהקה נראה מיושן בהשוואה למה שניתן לראות כיום בלהקות "בת-שבע", "הקיבוצית" והקבוצות הפועלות בשוליים. אפילו כשמגיע ללהקת "בת-דור" כוריאוגרף מוכשר, כמו גייגי קאצ'ויליאנו, ומעמיד עבודה, נראית התוצאה מאולצת משהו על הרקדנים שאינם משוחררים להביע עצמם כרקדנים אומנים. אם כך, יהיו שישאלו, למה לתמוך בלהקה שאין בה עניין אומנותי. ואני טוענת שיש לתמוך בלהקת בת-דור, כי מדובר בלהקה שקיימת מזה עשרות בשנים ולה שורשים עמוקים בעולם המחול בארץ, ללהקה יש פוטנציאל, יש רקדנים טובים, בית במקום מרכזי עם אולמות לחזרות, תיאטרון למופעים, בית ספר טוב ואדמיניסטרציה מעולה. אני טוענת שקל להרוס, לדבר, ולכתוב תחת איצטלה של ביקורת מרוחקת ואובייקטיבית, אבל קשה לבנות, לעבור תקופות קשות ולשרוד. בחיי הלהקה, כמו בחיי אדם, ישנן תקופות טובות וגרועות. להקת "בת-שבע" היתה מופלאה בשנות ה-60, בשפל בשנות ה-70, ללא עניין

מיוחד בשנות ה-80 ושוב מופלאה בשנות ה-90. אין כל דמיון בין להקת "בת-שבע" של שנות ה-60 לזו של שנות ה-90 ובכל זאת, זו אותה להקה שללא שמירת הרצף ההיסטורי גם בשנים הארוכות של השפל, לא היתה קיימת כיום. תעשיות חייבות לשנות את מוצריהן ותרבותן כדי לשרוד בעולם תחרותי ומשתנה וכך גם להקות מחול. הדוגמה המאלפת ביותר בעיני היא להקת "רמבר". להקת זו היתה מלהקות הבלט הקלאסי הראשונות בבריטניה. אבל בשנות ה-60, משנוכחה "רמבר", שאיננה מסוגלת להתחרות בלהקת "הבאלט המלכותי", שינתה את הכיוון האומנותי והפכה ללהקת מחול מודרני. בכך ענתה על הצרכים האמיתיים בבריטניה באותן שנים. הלהקה לא רק ששרדה אלא שגשגה, וכיום היא להקה חשובה שתורמת למחול הבריטי ודווקא "הבאלט המלכותי" הבריטי הוא הפחות מעניין כיום.

אני טוענת שעולם המחול בישראל זקוק ללהקה כמו "בת-דור", אם זו תימצא את הכוחות הפנימיים לשינוי והתחדשות. בסקירה רחבה של עולם המחול כיום בארץ בולט חסרונן של שתי הלהקות, שכל אחת מהן יכולה להיות "בת-דור" החדשה?

חסרה בארץ להקה מודרנית שתתמקד בהעלאת יצירות המופת של המחול המודרני מאז תחילת המאה אחוז המחול המודרני באמוק של חידושים ומרידות מבלי לטפח ולשמור את עבודות המופת שלו שעמדו במבחן הזמן. ואני מתכוונת לעבודות כמו ה"שולחן הירוק" של קורט יוס, "מותה של האינפנטה" של חוסה למון, ה"Shakers" של דוריס

האמפרי (שמצוי ברפרטואר "בת-דור") ודרך עבודות נבחרות של פול טיילור, לאר לייבוביץ ואפילו מרס קאנינגהם. הבאלט הקלאסי השכיל להפנים הרבה מחידושי המחול המודרני, אך גם לשמור על המסורת ועל עבודות המופת. היכן היה הבאלט הקלאסי כיום ללא "גייזל" או "אגם הברבורים"? לעומת זאת, המחול המודרני שמתקרב לחגיגות המאה שלו, אחוז באמוק של הרגע. הדור הצעיר לא מכיר את העבר, ולכן העתיד הוא נטול שורשים ומבולבל. אין בסיס להשוואה, אין הבנה של מה חשוב ומה גימיק אופנתי; אין בסיס נגד מה למרוד, מה לאמץ ולמה לתת פירוש אישי.

חסרה בארץ גם להקת באלט קלאסי קאמרי שישלים את התחום שאיננו מטופל על ידי "הבאלט הישראלי". כוונתי ללהקה בטכניקת באלט קלאסי בסיגנון עכשווי ונועז שיעודד צמיחת כוריאוגרפים ישראליים בתחום זה שהזנח במשך עשרות בשנים. הגודל וההכשרה של רקדני בת-דור, שרבים מהם עולים מברית המועצות לשעבר (שגדלו על טכניקת באלט קלאסי ולאחרונה נחשפו למחול המודרני), מתאימים לשתי אופציות אלה. תפנית כזו יכולה להמשך בין שלוש לחמש שנים.

ולסיום, סיפור קצר מהחיים. לפני כשלושים שנה נסעתי מחיפה לתל-אביב עם חברתי אורה דרור (כיום מנהלת חזרות בלהקת "בת-דור" ואשתו של מנהל הלהקה, קנת מייסון) כדי לקחת שיעור בלהקת "בת-שבע". את השיעור העבירה גיין דאדלי, ליד הפסנתר ישב נתן מישורי וגינאט אורדמן היתה מנהלת החזרות. משהסתיים השיעור זימנה אותי אורדמן

מדוע אם כן נדחית הבקשה לתמיכה בבת-דור, ושוב

נדחית כמו ממתינים שהברונית תעבור לעולם האמת, ואז

אולי יהיה קל יותר להודיע שהתשובה היא שלילית ולא

יצטרכו להסתכל בעיניה ולחוש את הבושה הגדולה?

משמאל לימין: גינט אורדמן, מרתה גרהאם, בת-שבע דה רוטשילד
LEFT TO RIGHT: JEANNETTE ORDMAN, MARTA GRAHAM,
BATSHEVA DE ROTHSCHILD

למשרדה. היא אמרה שראתה אותי בשיעור ואני נראית לה מתאימה לרקוד בלהקה חדשה שברונית עומדת להקים בשם "בתדור". היא דיברה באנגלית רהוטה ולא קלטתי את השם של הלהקה וביקשתי שתחזור עליו. אורדמן הסבירה לי שהשם מורכב משתי מילים "בת" ו"דור" ושהלהקה צעירה תשקף ותענה לצרכי הדור. לא התייחסתי להצעתה ברצינות והופתעתי שכעבור חצי שנה הוקמה להקת "בת-דור". כיום, שלושים שנה לאחר אותו מיפגש שבו התבשרתי על הרך שעומד להיוולד, אני מוצאת עצמי נלחמת על זכותה של הלהקה להמשיך ולחיות. וזאת, כי אנו חבים לרוטשילד חוב אדיר ולהקת בת-דור יכולה למלא פונקציה חשובה במחול הישראלי. עליה למצוא את הכוחות הפנימיים להתחדשות ולהיות, כמו שאמרה לי אורדמן לפני שלושים שנה, "להקה שעונה ומשקפת את צרכי הדור". ואולי יותר מכל, אנו חייבים זאת לעצמנו כבני אדם הן כחוב מוסרי לברונית והן כמסר לפילנתרופים אחרים, וגם מחוץ לעולם המחול.

"טמ-בו-לה", כור: מאוריצינו ויינרוט
"TAM-BU-LE", CHOR.: MAURICIO WAINROT

בח" להקה, כמו בח" אדם,
ישנן תקופות טובות וגרועות.

להקת "בת-שבע" היתה

מופלאה בשנות ה-60,

בשפל בשנות ה-70, ללא

עניין מיוחד בשנות ה-80

ושוב מופלאה בשנות ה-90.

אין כל דמיון בין להקת

"בת-שבע" של שנות ה-60

לזו של שנות ה-90 ובכל

זאת, זו אותה להקה שללא

שמירת הרצף ההיסטורי גם

בשנים הארוכות של השפל,

לא היתה קיימת כיום

"שייקס", כור: דוריס הומפרי, צילום: מולה והרמתי
"SHAKERS", CHOR.: DORIS HUMPHREY,
PHOTO: MULA & HARAMATY